

Hususi Bir Açıdan İman

Tarifler çerçevesinde veya bilim ve mârifet nazariyesi açısından iman; "emn ü eman" kökünden türetilmiş, inanmak, güven vadetmek, başkalarının emniyetini temin etmek.. ya da emin, güvenilir ve sağlam olmak mânâlarına gelen bir kelime. Allah'a inanmak, O'nu tasdik etmek ve doğrulamak, vicdanî itiraf ve kalbî iz'anda bulunmak da, dil geleneği açısından bu mübarek kelimeye yüklenen mânâlardan sadece birkaçı.

İman edene mü'min denir. Mü'min; tarifler çerçevesinde yukarıda gördüğümüz hususların tam bir tasdikçisi ve temsilcisidir. -Burada amel-iman münasebeti, amelin imanın tarifine girip girmemesi konuları üzerinde de durulabilir ama, biz şimdilik onları geçiyoruz- Evet mü'min; sağduyusu, basiret ve firaseti, vahiy ile aydınlanmış dupduru ve tertemiz aklı, engin ve objektif anlayışı, sağlam ve kuşatıcı görüşü, sorumlulukları adına titizlik ve duyarlılığı, kötülöklere karşı azim ve kararlılığı, bütün bir ömür boyu yücelikler peşinde olması ve yüksekleri kollaması, her zaman dipdiri tutabildiği hissi, şuuru ve iradesi, her şeyin özüne nüfuz edebilme hususundaki tecessüsü ve hâdiseleri yorumlamadaki derin idraki, Allah'a itimat edip güvenmesi ve insanlar arasında bir güven insanı olarak tanınip bilinmesi, Hakk'ı gönülden tasdik edip her zaman O'na karşı vefalı kalabilmesi, emanette emin olarak tanınması ve herkesin her zaman başvuracağı bir emniyet insanı şeklinde hatırlanması, hatırlanip maşerî vicdanca kabul görmesi, duyulup görüldüğü her yerde Hakk'ın yâd edilmesine vesile olması ve semtine uğrayanları hâliyle, diliyle O'na yönlendirmesi açısından "Mutlak zikir kemâline masruftur." esasına binaen tam bir tasdik, iz'an ve temsil kahramanıdır.

Her inanan insan, aynı seviyede bir iman ve İslâm kahramanı olmasa da, her fert için inanma hissinin ne kadar önemli olduğu açıktır. Bir kere bu his, yaratılışı itibarıyla insanın tabiatında var olan en yüksek değerdir. İnanmayanlar, cismanî ve bedenî zevk u safayla doymaya, tatmin olmaya, daha doğrusu avunmaya çalışsalar da, kendilerini sürekli bir boşlukta hissederler. Boştur onların nazarında bütün zamanlar ve mekânlar, bugünler ve yarınlar.. ruhunda derinden derine böyle bir boşluğu hisseden biri, hezeyana dönüşen hafakanlarını;

"Bütün boşluk; zemin boş, âsuman boş, kalb ve vicdan boş;
Tutunmak isterim, bir nokta yok pîş-i nigâhımda." (T. F.)

şeklinde dile getirir. Küfrün ürperticiliğini ve imanın vadettiği huzuru, itminanı haykıran bir mü'mine gelince: "İmansız olan paslı yürek sîne de yüktür." (M.A.) der ve kestirir atar. Bu paslı yüreklerin pasını çözmeye karar vermiş bir gönül eri ise: "Hakikî zevk, elemsiz lezzet, kedersiz sevinç yalnız imanda ve iman hakikatleri dairesindedir;" öyle ise, "hayatın zevk ve lezzetini isteyenler, onu imanla hayatlandırmalı, farzları yerine getirmekle bezemeli ve günahlardan uzak durmakla korumalıdır;" zira, "bir kimse bâkî hayata tam yönelebildiği takdirde, dünyası ne kadar fena ve sıkıntılı da olsa; o, bu dünyayı Cennet'in bir bekleme salonu mahiyetinde gördüğünden her şeyi hoş karşılar, her şeye katlanır ve şükreder." (Az bir tasarrufla Bediüzzaman'dan) der; reçete mahiyetindeki sözleriyle ufkumuzu aydınlatır ve imanın büyüsunü gönüllerimize duyurur.

Muhteva ve özü itibarıyla iman; can âleminde koparılıp ruhlarımıza sunulmuş bir yemiş, duygularımıza içirilmiş bir kevser, gönül dudaklarımızla emilen bir mânâ, his, şuur, idrak pergeli ve cetveliyle sînelerimizde şekillendirilmiş nurdan bir âbidedir. Gönölünü ve duygularını imanla, mârifetle onarip ihya eden bir iman

kahramanı, düşünce dünyasını cennetlere çevirmenin sırrını keşfetmiş, ebedî mutluluk yoluna girmiş ve başka arayışlardan da kurtulmuş demektir. Zira, "Her zaman imanda mânevî bir Cennetin, küfür ve dalâlette de mânevî bir cehennemin mevcudiyeti söz konusudur.. evet, iman mânevî bir Tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıdığı gibi, küfür de içinde mânevî bir Cehennem tohumu saklamaktadır." (Siyakın üslûba tesiri çerçevesinde küçük bir değişikliklerle Bediüzzaman'dan).

Aslında bir ruh imanla kanatlanmışsa, artık o ne başka eşiğe baş koyar, ne de başkalarına dilencilik yapma zilletine düşer.. kimseden korkmaz, kimseye baş eğmez ve imanın gücü ölçüsünde her şeye karşı yiğitçe davranır. Evet, "İman hem nurdur, hem kuvvettir; hakikî imanı elde eden adam kâinata meydan okuyabilir ve hâdiselerin tazyikatından kurtularak her zaman mutlu olabilir." Çünkü, "İman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül de saâdet-i dâireyi (dünya-âhiret mutluluğu) netice verir." (Bir-iki kelime değişikliğiyle Üstad Bediüzzaman'dan). Böyle bir iman âbidesi, her zaman gönlünü, gökler ötesi âlemlere ulaşmak için bir helezon gibi kullanır ve onunla meleklerin, rûhânîlerin iç içe bulunduğu melekûtî derinliklerde kanat çırpıp durur. Zaman olur, melekler ve rûhânîler onun kulaklarına bir şeyler fısıldar ve zaman gelir o, rûhânîlerin boyunlarına mârifet gerdanlıkları takar ve bulunduğu âlemin müşârun bil-benânı (parmakla gösterilen) olur. Hele bir de o, imanını irfanla derinleştirip irfanını da rûhânî zevklerle bezeyebilmişse.. evet işte o zaman, melekleri bile imrendiren ufuklarda pervaz etmeye başlar.. hep Hakk'ın hoşnut olacağı zirveleri kollar.. sürekli cennetliklerle oturur kalkar ve "a'lâ-yı illiyyîn" rüyaları görür. Nûr-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne yükselip, Cennet'e lâayık bir kıymet almak hakikî mü'minin kaderi; küfrün zifirî dünyasında aşağıların aşağısına (esfel-i sâfilîn) düşüp Cehennem'e ehil hâle gelmek de kâfirin

ma'kus talihidir. (İkinci şık başlı başına bir konu ama, zannediyorum tahliline bu sahifeler yetmez...)

Hakikî mü'mini kendi derinlikleriyle görebilenler, onda Hakk'ı hatırlar.. onun nefeslerini duyan İsa Mesih'e uğramış gibi canlanır ve onun gönlünden yükselen sesleri dinleyenler, Beyan Sultanı'nın meclisine ermiş gibi söz şarabıyla mest ü mahmur hâle gelir. Evet, iman ve imanın vadettikleriyle donanımını tamamlamış bir rûhun, artık başka herhangi bir şeye ihtiyacı kalmamıştır. Allah'a intisabı sayesinde o, aczi içinde Hakk'ın kudretiyle güçlü, fakirliğiyle beraber O'nun servetiyle zengin ve küçüklüğüne rağmen de ululardan bir uludur. Çünkü o, ihtiyar ve iradesinin yetersiz kaldığı noktada, Efendisî'nin sonsuz iradesine dayanır. Üstesinden gelemeyeceği konularda O'nun kudretine itimat eder.. dünyevî hayatı itibarıyla sarsıldığında, ebedî hayatının bağ ve bahçelerine sığır.. ufkunu ölüm endişeleri sardığında, kendini ebedî hayatın ferah-feza iklimlerine atar.. akıl ve idrakiyle çözemediği problemler karşısında da, Kur'ân'ın "hall ü fasl" eden aydınlık iklimine müracaat eder.. ve hiçbir zaman yeis yaşamaz, boşluk hissetmez; karanlığın mütemadî olanıyla karşılaşmaz; hayatını bir zevk zemzemesi şeklinde duyar, yaşar ve ömrünü Yaradan'a şükürlerle yedi-yetmiş-yedi yüz veren başaklara çevirir.

Mükemmel bir mü'min, sadece kendi donanım ve şahsî kıvamına da bağlı kalmaz; o, peygamberâne bir azimle herkese açılır, herkesi kucaklar ve kendini ihmal edecek ölçüde hayatını başkalarının dünyevî-uhrevî mutluluğuna bağlar ve hep bir sahâbi gibi yaşar; yaşar da, tıpkı mumlar gibi özündeki aydınlatma usâresiyle sürekli çevresini nura gark eder ve kendine rağmen bir yol izler.. evet o hep, gece gibi karanlık iklimleri kollar.. zulmetlerle yaka-paça olur.. her zaman par par yanar.. yandıkça içi "cız" eder boynu bükülür ama, ne sürekli yanması, ne de yanıp tükenmesi, onu başkalarını aydınlatmadan alıkoyamaz.

İman yolunun başına sancağını sağlamca saplayabilmiş iman eri, bir hamlede arzı aşar.. gider semalara ulaşır.. yıldızlarla hasbıhal eder.. güneşle münasebete geçer.. ayla arkadaşlık kurar.. ve yürür fezanın derinliklerinde "Refîk-i A'lâ"ya doğru. Yürürken de, her zaman tevazu içinde yüzü yerde ve mahviyet soluklamaktadır.. evet o, gönlüne meleklerin kanadından tüyler takmış gibi, her zaman akıl almaz irtifalarda kanat çırpıp durur; kanat çırpıp durur ama, ne irtifaların baş döndürücülüğü, ne de rûhânîlerle at başı hâle gelme, onun o durulardan duru düşüncelerini bulandıramaz. Baş her zaman bir Âdem Nebi duygusuyla sînesi üzerinde buruk, dudaklarında hiç dinmeyen bir efgan ve ümitleriyle de kıpkırmızı güller gibidir. Güneşe bakar gibi Hakk'a yönelince renklerle köpürür; O'nun mehâbetini duyunca da, Sûr sesi almışçasına sabahın şebnemli yaprakları gibi terler.

Onu temâşâ edenler, onun her hâlinden Hakk'ı müşâhedeye menfezler bulur, sonsuza yönelir ve dünyalarını bir sevda yuvasına çevirirler. O, ışığa hasret en karanlık gecelerde ve hazanla sarsılmış bağlarda-bahçelerde çeşit çeşit ışık oyunları gösterir ve çevresine gönlünün mânâlarından demet demet güller, çiçekler sunar.

Bazen duygularını heybet ve mehafetle yoğurur, kavrulmuş sînesini gözyaşlarıyla serinletir; bazen de ümit ve beklentilerinin yollarına su serpiyor gibi yaş döker, hülyalarının çarçabuk gerçekleşeceği tefe'ülû ile sevinç murakabesi yaşar. Ne var ki, imanının enginliği ölçüsünde, her zaman ötelere açık bulunur. Kalbinin ritmine ayak uydurur, mantığını kalbinin kanatlarından tüylerle kanatlandırır; düz akıl ve dünyevî idrakin takılıp yolda kaldığı aşılmaz gibi görülen engebeleri bir hamlede aşar ve mânâ dünyasının şâhikalarına ulaşır.

İman erleri gam ve keder sâikleriyle kuşatıldıkları zamanlarda bile hep huzur içindedirler. Onlar, ne devamlı gam çeker

ne de kederin süreklisini bilirler. Allah'a intisap ve O'na dostlukları sayesinde, rahatlıkla gamın boynunu kırar; kederi, kendi küdüreti içinde boğar; varsa tasalarını "hüzn-ü mukaddes" renkleriyle bezir ve sıkıntıların arka yüzündeki uhrevî güzelliklerin tül pembe renklerini temâşâ ile, elemeleri lezzetlere, ızdırapları da doğum sancılarının vadettiği inşirahlara bağlayarak, dudaklarından dökülen "of"ları ânında "oh"lara çevirir ve en muzdarip hâllerinde bile çevrelerine kalblerinin diliyle sevinç neşideleri dinletirler. Bir kere de bu çizgiyi yakalayıp ilk nefeslerini böyle uhrevîleştirince, ikinci kez soluklanmada, kalblerini dimağlarına bağlar, akıllarını gönül diliyle konuşturur ve seslerini tâ yıldızlar ve yıldızlar ötesi âlemlere duyurarak, vicdanlarının zirvelerinden bütün rûhânîlere, bugüne kadar duymadıkları ne ezanlar ne ezanlar dinletirler. Bu ezanları mü'minin kendisi de duyup zevk edebilir; elverir ki, ufkunu dalâlet kirlerinden temiz tutabilsin...

Sızıntı, Mayıs 2000, Cilt 22, Sayı 256